

ดูให้รู้

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว ตั้งใจนะ ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมเพราะว่าเราบวชมาเพื่อแสวงหาสัจธรรม เราบวชมา เราบวชมาเพื่อแสวงหาสัจธรรมนะ ถ้าแสวงหาสัจธรรม สัจธรรมนี้เป็นเป้าหมายของเรา ถ้า สัจธรรมนี้เป็นเป้าหมายของเรานะ สภาวะแวดล้อมสิ่งต่างๆ ที่ความประสบพบเห็นของเรานี้ เป็นเรื่องรองทั้งหมดเลย เพราะว่าเป้าหมายของเราคือสัจธรรม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ สัจธรรมอันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังกราบธรรมอันนั้น ทั้งๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้แสวงหา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปรื้อค้นขึ้นมา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเชิดชู สัจธรรมอันนั้น สัจธรรมอันนั้นเป็นถึงที่สุดแห่งทุกข์ใจ ถ้าการถึงที่สุดแห่งทุกข์ เราบวชมาๆ เพื่อปรารถนา มีเป้าหมายของเรา ถ้ามีเป้าหมายของเรานะ เห็นไหม การฟังธรรมๆ เพื่อตอก ย้ำเป้าหมายของเราไป อย่าให้เราลิ่งเล อย่าให้เราไขว้เขวจากเป้าหมายของเรา

นี้เวลาการบวช เวลาบวชขึ้นมา คนเกิดมาเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เวลา ออกจากฆราวาสมาบวชเป็นภิกษุณี มีเป้าหมายการที่จะพ้นจากทุกข์ๆ แต่พ้นจากทุกข์นี่คือสิ่งที่ เราจะพยายามแสวงหาของเรา พยายามแสวงหาของเราใช้ไหม แต่การกระทำอันนั้น เห็นไหม ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เห็นไหม สลบถึง ๓ หน ขนาดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามาขนาดนั้นนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมมา พุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาขนาดนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังต้องชวนขยาย ขนาดนั้น

ฉะนั้น เราจะต้องมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นครูบาอาจารย์ของ เรา เป็นเป้าหมายของเรานะ ดูแบบอย่างไง เวลาเราดูแบบอย่างนะ วันนี้เป็นวันสำคัญทางพุทธ ศาสนา เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาเพราะว่าวันนี้เป็นวันวิสาขบูชา เป็นวันที่องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ และองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าปรินิพพาน นี่เป็นวันสำคัญๆ ไง

ถ้าวันสำคัญนะ หลวงปู่ฝันท่านบอกว่า “ถ้ามันมีวันสำคัญก็สำคัญทุกวัน” นี่ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ทุกลมหายใจเข้าและลมหายใจออกมีคุณค่าเท่ากัน มีคุณค่าเท่ากัน เพราะว่าลมหายใจเข้าและลมหายใจออกนี้ เราหายใจเข้าและลมหายใจออกเพื่อดำรงชีวิตไง นี่วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเราก็ต้องหายใจ วันปรกติเราก็ต้องหายใจ ฉะนั้นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานี้เป็นกระแสสังคัมไป กระแสสังคัมถึงว่าวันปรกติธรรมดาของเขา เขาก็มีความเพลิดเพลินในทางโลกของเขา แต่วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของเขา เขาก็มาแสวงหาบุญกุศลใส่หัวใจของเขา

เราเป็นนักบวชนะ เราบวชมาแล้วเราเป็นนักปฏิบัติใจ การปฏิบัติการค้นคว้านี้ การค้นคว้าการหาสังคัมอันนั้น สังคัมอันนั้นอยู่กลางหัวใจของเรา แต่เราแสวงหาๆ ที่ไหน เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมาถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้วท่านถึงเข้าใจของท่านใจที่เราแสวงหากันอยู่นี้แสวงหาที่ไหน แยกกลด แยกบาตร เดินธุดงค์รอบทั่วประเทศไทย แต่การแสวงหาจริงๆ ก็คือแสวงหาหัวใจของเรา

แต่ขณะที่เราแสวงหาหัวใจของเราเนี่ย เรายืนอยู่นี้ เรานั่งอยู่นี้ หัวใจก็อยู่ที่กลางหัวอกของเราเนี่ยแหละ แต่เราแสวงหาไม่เจอ แสวงหาไม่เจอเราก็ต้องมีข้อวัตรปฏิบัติ มีวิธีการจะเข้าหาถึงหัวใจของเรา วิธีการที่จะเข้าหาหัวใจของเรา เห็นไหม เราดูตงค์ไปมันเป็นการทั้งนั้น เป็นวิธีการเพื่อจะค้นหาหัวใจอันนี้ไง ทั้งที่หัวใจอันนี้มันอยู่ที่กลางหัวอกนี้ ปฏิสนธิจิตเวลาเกิดในไข่ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ กำเนิดอันนั้นนะ ของของเราแท้ๆ แต่เวลาจิตมันส่งออกไปมันส่งออกไปอดีตอนาคตหมดเลย มันไม่อยู่กับปัจจุบันนี้ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาเพื่อค้นหาหัวใจอันนี้

แต่การศึกษาค้นหาหัวใจอันนี้ เห็นไหม ดูลิ เวลาอุปัชฌาย์อาจารย์บวชขึ้นมา เห็นไหม เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี่กรรมฐาน ๕ ให้เราค้นคว้าให้เราพิจารณาของเรา ให้รุกขมูลเสนาสน์ ให้อยู่ป่าอยู่เขา อยู่ในที่ความสงบสงัดในที่วิเวก เพื่อเราจะได้มีโอกาสประพฤติปฏิบัติ ใจไม่ให้คลุกคลี ใจให้อยู่ในสังคัมโลก สังคัมโลกนะมันเป็นการนินทากาเล โลกธรรม ๘ นี่สิ่งที่โลกธรรม ๘ มันอยู่ในสังคัมอย่างนั้น สังคัมนี้ก็อบอุนใจ ศึกษาธรรมแล้วมันก็ถือตัวถือตนว่าตัวเองมีความรู้ใจ แต่ไม่เคยออกวิเวก ไม่เคยออกจากหมู่ ไม่เคยค้นหาสังคัมความจริงในใจของตนโดยความเป็นจริง ถ้าโดยความเป็นจริง เห็นไหม

ฉะนั้นเวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์นะ ท่านถึงให้ดูใจ นี่ครูบาอาจารย์ท่าน ดูลิ หลวงปู่มันเวลาบวชมา เห็นไหม ก่อนบวชให้เป็นผ้าขาวจนกว่าจะสวดมนต์ได้ ท่องปาฏิโมกข์ได้ ตัดผ้าได้ทั้งหมด ท่านถึงจึงจะให้บวช นั่นนะท่านให้ดูๆ ดูเพื่ออะไรนะ ดูให้รู้

ดูสิ เวลาหลวงตาท่านพูดอยู่กับหลวงปู่มัน เห็นไหม “พระที่พรรษามากก็ไม่ต้องขึ้นมากก็ได้ เวลาทำข้อวัตรปฏิบัตินะให้พระบวชใหม่ ๆ มันเข้ามา มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวใจมันไป” คำว่า “ข้อวัตรติดหัวใจมันไป” เพราะว่ามันประพฤติปฏิบัติ มันได้อุปัฏฐากอุปถัมภ์ มันได้ทำกับมือใจ เราเคยทำมาอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ของเราเคยดำรงชีวิตอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ของท่านอยู่ในที่ความสงบสงัดอย่างนี้ ท่านอยู่ของท่านองค์เดียวอย่างนี้ แล้วเราไปอุปัฏฐากอุปถัมภ์ท่าน

นี่ไง ดูให้รู้ ๆ ดูแล้วทำความเข้าใจการดำรงชีวิตแบบนั้น ถ้าการดำรงชีวิต ทำไมท่านถึงดำรงชีวิตแบบนั้นได้ เพราะจิตใจของท่านเป็นธรรม ๆ จิตใจของท่านเป็นธรรม ท่านไม่ต้องการสิ่งใดในโลกนี้เลย ท่านต้องการอยู่กับสังขารในใจของท่าน เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราท่านอยู่ได้องค์เดียวท่านจะมีความสุขความสงบของท่านมาก นี่มันเป็นไปไม่ได้ ๆ นี่หัวหน้าใจ

ผู้นำ ผู้นำที่เป็นสังขารความจริง ผู้นำที่ดี เห็นไหม ผู้นำนำไปที่ไหนนะ นำในการละทิ้งใจ นำในการละทิ้งไม่ใช่ นำในการแสวงหา การนำในการแสวงหานี้ แสวงหาที่สรรพสิ่งเอามาสะสมไว้ ๆ ว่าเป็นของเรา ว่าเป็นของกู ๆ นี้แล้วไม่มีอะไรเป็นของกูสักอันหนึ่ง เพราะว่ามันเป็นของศรัทธาไทย ศรัทธาของเขา เขาเป็นผู้เสียสละของเขา เขามาเสียสละของเขาเพื่อประโยชน์ความสุขในใจของเขา เพราะหัวใจของเขาเป็นธรรม เขาถึงเสียสละสิ่งนั้นออกไปได้

แล้วเราเสียมาเพื่ออะไร เสียสละมาเพื่อมันเป็นของสังขะ ของของส่วนรวม เป็นของของสงฆ์ ไม่ใช่เป็นของของเรา นะ ถ้ามันไม่ใช่ของของเรา เห็นไหม แล้วบอกว่า ของกู ๆ นี้แล้วมันไม่มีประโยชน์สิ่งใดเลย นี่ในการสะสม ในการสะสมในการแสวงหาเพื่อคิดว่าตัวเองมันจะมีศักยภาพไง แต่มันไม่มีศักยภาพสิ่งใดเป็นความจริงขึ้นมาเลย ครูบาอาจารย์ของท่านสละทิ้งหมด ท่านสละของท่านแล้วเราศึกษาอยู่กับท่านเห็นไหม ศึกษาอยู่กับท่านเราทำของเรา เห็นไหม ดูให้รู้ ก็ดูให้รู้แล้วก็ดูเพื่ออะไรละ ดูให้รู้เพื่อเข้าหมู่ใจ รู้ว่าธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาได้โดยสละได้ปัญจวัคคีย์ ได้ยสะ ได้ชฎิล ๓ พี่น้อง ๑,๒๕๐ องค์ พระอรหันต์ทั้งนั้นเลย ยังไม่มีวินัยสักข้อ วินัยสักข้อก็ไม่มี แต่เวลาพระสงฆ์มาก ๆ ขึ้น พระจุนทะไปเห็นเข้าใจ

ในลัทธิศาสนาอื่น เวลาศาสดาเขาตายไปนี้ลัทธิวิหาริกของเขามีปัญหาจึงมาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่านี่เวลาศาสดาของเขาตายไป ทำไมลัทธิศาสนาอื่นเขามีแต่ปัญหาไปหมดเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เพราะว่ามันไม่มีวินัย” ไม่มีวินัย เห็นไหม ไม่มีกฎข้อบังคับไว้ พระจุนทะก็อาราธนาให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติวินัย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติไม่ได้ เพราะมันไม่มีเหตุไม่มีผล จนมันมีพระกระทำ ความผิดขึ้นมาเป็นต้นบัญญัติ ต้นบัญญัติอันนั้นถือว่ายังไม่มีการหมายก็ยังไม่ผิด

นี่ต้นบัญญัติ ๆ พอมีผู้ทำผิดแล้ว วินัยที่เราจับถือกันอยู่นี้มันมีผู้ทำผิดมาแล้วทั้งนั้น พอมันทำผิดขึ้นมาแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บัญญัติขึ้นมา เห็นไหม พอบัญญัติขึ้นมา ดูลิ ยิ่งบัญญัติมาก มีกฎหมายมาก มีข้อบังคับมาก การกระทำนั้นมันยิ่งเหลวไหล เห็นไหม แต่เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ยังไม่ได้บัญญัติอะไรเลย แต่แสดงธรรม แสดงอัมมจักกฯ ขึ้นมา ได้พระอัญญาโกณฑัญญะ แสดงอนัตตลักขณสูตรได้พระอรหันต์มา ๕ องค์ ทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น ๖ เห็นไหม ไปได้ยสะมา พอได้ยสะมา เป็น ๖๑ องค์รวมทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ภิกษุทั้งหลายเธอกับเราพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ เธอจงอย่าไปช้อนหากัน เรายังจะไปราชคฤห์ ไปเอาชฎิล ๓ พันองค์” ไปเอามาได้มาอีกหนึ่งพัน หนึ่งพันพระอรหันต์ทั้งนั้น ยังไม่ได้บัญญัติวินัยเลยนะ

ปีแรกที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยขึ้นมา เห็นไหม บัญญัติธรรมวินัยขึ้นมาเพื่ออะไรละ? ก็เพื่อให้ภิกษุ ภิกษุ เห็นไหม ดูลิ ดอกไม้เขาเก็บมาเรียบเรียงร้อยให้เป็นพวงมาลัยมันก็สวยงาม ดอกไม้ที่มันอยู่กระจัดกระจายไปนี่มันก็อยู่ตามต้นมัน อยู่ในป่าในเขาของมัน เห็นไหม ภิกษุมาจากความเชื่อนะ มาจากครอบครัวต่างๆ กัน เพราะครอบครัวต่างๆ กันเขามีทิฐิมานะมีความรู้ความเห็นแตกต่างกัน นี่ร้อย เราจะร้อยด้วยเชือกด้วยวินัย พอด้วยวินัยนี้เราก็เป็นสังคมาของสงฆ์ขึ้นมา ถ้าเป็นสังคมาของสงฆ์ขึ้นมา เห็นไหม มันก็มีจริตนิสัยมีความเห็นต่างๆ แตกต่างกันไป พอความเห็นแตกต่างกันไป

ครูบาอาจารย์เป็นผู้นำๆ นี่ก็ต้องร้อย นี่ทิฐิเสมอกัน ความเห็นเสมอกัน สัปายะ ๔ เรามีทิฐิเสมอกัน มีความเห็นเหมือนกัน นี่เรามีสถานที่ต่างๆ เสมอกัน เห็นไหม ความเป็นอยู่นั้นก็สงบระงับ เห็นไหม ในการประพฤติปฏิบัติมันมีสัปายะ ๔ มีครูบาอาจารย์ที่คอยเป็นผู้ชี้แนะ เป็นเข็มที่มีเชือกร้อยดอกไม้มันไว้ ทิฐิมานะความเห็น เห็นไหม สิ่งที่เราเป็นอยู่นี้ ข้อวัตรปฏิบัติเป็นอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนี้ขึ้นมา เราดู เราสังเกตกัน แล้วดูการกระทำ เห็นไหม อย่านำไปขวาง ถ้ามันไปกีดไปขวาง นั่นนะดูด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

เวลาดูด้วยธรรมๆ ความเป็นธรรม เห็นไหม ความเป็นธรรมนี้เราบวชมาศึกษา เราศึกษาๆ เราดู ดูนี่มันเป็นหน้าที่มันเป็นการงานของเรา เวลาเข้าขึ้นมาบิณฑบาตเป็นวัตร เวลาบิณฑบาตเป็นวัตรมันหน้าที่ของเรา เห็นไหม เราสะพายบาตรออกบิณฑบาต ด้วยศรัทธาด้วยความเชื่อ ความเคารพบน้อมของญาติโยมของเขา เขาปรารถนาบุญกุศลของเขา เป็นหน้าที่ของเขา เพราะมันเป็นสมบัติของเขา เขาเสียสละของเขา นี่ เขาเสียสละออกไปก็เพื่อบุญกุศลเพื่อหัวใจของเขา

เราเป็นนักบวช ถ้าเราเป็นนักบวช เห็นไหม นี่เราเป็นภิกษุ เป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เราบวชเป็นพระมาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติเราก็ชวนชวายเป็นอาหารของความจริงเป็นจริงเป็นจังของเรา เราไม่มีโอกาสที่จะทำหาเครื่องปัจจัยเป็นอาหารอย่างนั้น ฉะนั้น เข้าขึ้นมาเราออกบิณฑบาตเป็นวัตรๆ เป็นอาชีพของภิกษุ มันก็เป็นกิจของเรา เขาก็มีศรัทธามีความเชื่อของเขา เขาก็ทำหน้าที่ของเรา เห็นไหม ต่างคนต่างทำหน้าที่ เพราะมันเป็นธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางไว้ บริษัท ๔

เราบิณฑบาตของเรามาด้วยปลีแข่ง สิ่งที่ว่าปลีแข่งนี้ เห็นไหม เราดูตงควัดๆ เราบิณฑบาตของเรา มา เข้าขึ้นมาบิณฑบาตมา เห็นไหม ทำภักติกๆ กลับมาถึงแล้ว ไปบิณฑบาตกลับมาแล้วอยู่ที่โคนไม้ ที่เรือนว่างที่ไหนที่เรือนว่าง เราก็ทำภักติกของเรา ทำภักติกๆ การฉันทะมันเป็นภักติก การขบการฉันทะนี้เป็นภักติก แต่กิจของสงฆ์ๆ กิจดำรงชีพ ถ้ากิจดำรงชีพ เห็นไหม สิ่งนี้สิ่งที่ว่าเวลาอยู่เวลากินมันเป็นกิจกรรม

เวลางานล่ะ วัตรในโรงธรรม นี่วัตรในโรงธรรม เห็นไหม วัตรในศาลา เข้าขึ้นมาเราก็ต้องมีข้อวัตรของเรา มีวิธีปฏิบัติของเรา เห็นไหม ดูให้รู้ว่ามันมีหน้าที่ คนเรานะมันต้องมีหน้าที่การงานของเรา เห็นไหม ดูให้รู้เพื่ออะไร เพื่อร้อย เห็นไหม ดุสิตดอกไม้ที่อยู่แตกต่างกันไป มันก็จรกระจายมันไม่เป็นที่เป็นทาง ถ้าร้อยเป็นพวงมาลัยขึ้นมามันสวยงามไปทั้งนั้นนะ แจกันดอกไม้แตกต่างกัน เขาจัดแจกันนะ ถ้าแจกันดอกไม้แตกต่างกัน แต่ว่าอยู่ในแจกันเดียวกัน เห็นไหม จัดแล้วมันจะมีความสวยงามของมัน ความแตกต่างจากสีจากกลิ่น จากกลิ่นต่างๆ แต่มันส่งเสริมกัน มันเชิดชูกัน มันก็ทำให้น่ารื่นรมย์นำดู

ข้อวัตรปฏิบัติ ดูให้รู้ๆ ดูว่าเป็นหน้าที่ไฉน คนเราทำหน้าที่แตกต่างกันไป ผู้ที่เคยทำสิ่งใดที่ละเอียดอ่อนเราก็ทำของเรา ผู้ที่มาใหม่เราก็ดูของเรา ดูให้รู้ๆ ดูด้วยความเป็นธรรม

แต่ถ้ากิเลสมันดูนะ มันดูแล้ว อ้อ เขาทำอย่างนี้ เราจะไปทางนั้นก่อน เขาทำอย่างนั้นจะมาทางนี้ก่อน มันหลบมันหลีกนะ เวลามันหลบมันหลีกของมัน มันไม่ทำของมันนะ แล้วมันคิดว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ๆ เวลากิเลสมันคิด ดูเวลากิเลสมันคิด กิเลสมันหลบมันหลีก กิเลสมันเอารัดเอาเปรียบๆ แล้วเขาก็ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ มันเป็นธรรมตรงไหน เป็นธรรมเพราะว่ามันคิดว่ามันฉลาด มันคิดว่ามันสะดวกสบายของมัน แต่สะดวกสบายเกินไป นี่กิจกรรม การกระทำกรรมอันนั้นไฉน นั้นนะทำอย่างนั้นนะมันไม่มีความสัตย์

นี่ไฉน เขาร้อยกันเป็นพวงมาลัยมาไฉน แล้วสิ่งที่เป็นกิจกรรมของสงฆ์ไฉน มันพ้นพ่านออกไปอยู่กระจัดกระจาย พอเสร็จแล้วมันก็จะมาขอร่วมด้วยๆ มันจะเข้ามาในพวงมาลัยนั้นได้

อย่างไร แต่ถ้ามันเป็นกิจกรรมๆ เดียวกัน ดูให้รู้ ดูให้รู้ ดูด้วยความเป็นธรรม ถ้าดูด้วยความ เป็นธรรมๆ เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเราไง ถ้าเป็นประโยชน์กับเราประโยชน์ตรงไหนนะ

เวลาลงสังฆกรรม มันเป็นกิจกรรม มันเป็นสังฆกรรม มันเป็นกิจกรรมของสงฆ์ๆ ถ้า เป็นกิจกรรมของสงฆ์ สงฆ์ทำร่วมกัน สงฆ์อยู่ร่วมกัน สงฆ์ร่วมเย็นเป็นสุขเหมือนกัน นี่สัปปายะ ๔ ทัศนีสวมอกัน ความเห็นเสมอกัน ความอยู่ด้วยความอบอุ่น ความอยู่ด้วยความราบรื่น ความ อยู่ด้วยความสัจธรรม สัจธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ ขณะอยู่เราก็มีความสุขของเรา ขณะที่จากไป เห็นใหม่ จากไปเราไปกุฏิของเราไปที่เรือนว่างของเรา ต่างคนต่างไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มัน ไม่มีสิ่งใดที่กิเลสมันเอามาอ้างอิงได้เลย

แต่ถ้ากิเลสมันอ้างอิงเห็นใหม่ เวลาเราทำกิจกรรมร่วมกัน เวลาต่างคนต่างแยกย้ายกัน ไป ไปในที่โรฐานของตน ในที่ทางจงกรมของตน ในที่นั่งสมาธิของตน ถ้าสติปัญญามันไม่ทัน เห็นใหม่ มันก็ไปชื่นชมว่าตัวเองได้ประโยชน์มา ตัวเองได้ไม่ต้องทำอะไรมาเพื่อประโยชน์ของ ตน แต่เวลาถ้าเป็นธรรมๆ ขึ้นมามันจะคอตกลง แต่ถ้าคนที่เป็นธรรม ดูให้รู้ๆ ดูด้วยความ เป็นธรรม เราทำหน้าที่การงานของเราด้วยความสมบูรณ์ ทำสิ่งใดทำด้วยความสมบูรณ์

เราไปเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา กิเลสมันอ้างอิงไม่ได้ เราทำมาดีทั้งนั้น เราทำความดีทุก อย่าง เห็นใหม่ เวลาเราจะกำหนดบริการคนค่าพุทธ เราจะใช้ปัญญาอบรมสมาธินี้ กิเลสมันจะ แฉลบ กิเลสมันจะดิ้นรนอย่างไร มันจะไม่มีทางออกทั้งนั้นละ ด้วยความละเอียดรอบคอบของ เรา ถ้าความละเอียดรอบคอบของเรา เห็นใหม่ กิจกรรมที่ทำ ดูให้รู้ ดูให้ทำนี้ ดูให้รู้ ดูให้ทำ ทำให้ความเป็นจริงขึ้นมา เอ้อ ดูให้รู้ รู้แล้วเราทำตามนั้น ให้มันมีข้อวัตรติดหัวมันไป มันทำ สิ่งใดมันก็มีข้อวัตรไง ถ้ามีข้อวัตรหัวใจมันก็อยู่กับเรา ถ้าไม่มีข้อวัตร เวลาคิดสิ่งใดมันส่งออก หมดนะ ร่างกายอยู่ในวัด จิตใจมันคิดไปสามโลกธาตุ แต่ถ้ามันอยู่กับเรา เรามีสัจจะความจริง ถ้ามันจะออกเรารู้แล้วมันจะออก

เราเป็นนักบวชนะ เราเป็นนักค้นคว้า เราเป็นคนนักวิทยาศาสตร์ที่จะค้นคว้าหาหัวใจ ของเรา ทางวิทยาศาสตร์เขาสนใจกันมาก ชีวิตนี่คืออะไร ชีวิตเกิดมาได้ยังไง ตายแล้วไป ไหน เขาจะพยายามค้นคว้ากันขนาดไหน เขาพยายามจะศึกษากันขนาดไหน ก็เป็นการศึกษา ทางวิทยาศาสตร์ของเขา ศึกษานอกสถานที่ ศึกษานอกจากกิจกรรมในใจ มันจะค้นคว้าไปหาที่ ไหนนะ แต่ถ้ามันศึกษาค้นคว้ากลับมาในหัวใจของเรา ถ้ากลับมาในหัวใจของเรา เราก็เป็น นักวิทยาศาสตร์เหมือนกัน เราจะแสวงหาหัวใจของเรา ถ้าเราแสวงหาหัวใจของเรานี้ เรามี สติปัญญา

นี่สติ สติเกิดจากไหน สติเกิดจากจิต ถ้าเวลาลมหายใจเข้า ลมหายใจออก คำบริกรรมเกิดจากไหน เกิดจากจิต ถ้ามันมีสติปัญญามันรู้เท่าเข้ามา มันจะเข้าไปไหน มันก็จะเข้าไปสู่จิต ถ้าเข้าไปสู่จิตแล้วจิตมันเป็นสมาธิ นี่สมาธิเกิดจากจิต ถ้าสมาธิเกิดจากจิตเราจะพิสูจน์ของเรา ถ้ามันเข้าไปสู่จิตของเรา เห็นไหม เราจะพิสูจน์สัมมาสมาธิ ถ้าจิตมันเป็นสมาธิขึ้นมา เราจะค้นคว้าอย่างไร ถ้าเราค้นคว้าอย่างไรเราก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์เพื่อจะทดสอบทดสอบความเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ทดสอบการเกิดขึ้นของจิตของเรา ถ้ามันค้นคว้าหาจิตของตนเจอ

ครูบาอาจารย์ของเราะ อยู่ในป่าในเขาท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านไม่ต้องอ้างอิงสิ่งใดเลย ท่านค้นคว้าหาหัวใจของท่านเจอ ท่านพิจารณาในหัวใจของท่าน ท่านพยายามใช้ปัญญาในใจของท่าน ท่านพิจารณาแยกแยะของท่าน เห็นไหม นี่ดูให้รู้ๆ มันเป็นข้อวัตรปฏิบัติแล้วถ้าดูให้รู้แล้วถ้าปฏิบัติไม่ได้ละ มันก็ดูขึ้นมาเป็นจรตนิสัย แต่ถ้ามันปฏิบัติให้เป็น ค้นคว้าหาให้เจอ ถ้าค้นคว้าหาให้เจอ เห็นไหม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้ใดเห็นธรรมนะ

นี่คนก็เหมือนคน เราบวชเป็นพระๆ ด้วยกันนะ บวชมานี้ศีล ๒๒๗ เหมือนกัน เราก็มีศีลมีธรรมเหมือนกัน เราก็มีอุปัชฌาย์ครูบาอาจารย์เหมือนกัน ทุกคนบวชมาต้องมีอุปัชฌาย์ทั้งนั้น แต่เรามีอุปัชฌาย์แล้วนะมาขอนิสัยกับครูบาอาจารย์นั้นอีกเรื่องหนึ่ง เห็นไหม ทุกคนบวชมานะมีครูบาอาจารย์เหมือนกัน แล้วเราบวชมานี้เราเป็นสมมุติสงฆ์ เกิดด้วยญัตติจตุตถกรรม ด้วยกิจกรรมของสงฆ์ เป็นพระมาด้วยสมบูรณ์ตามธรรมและวินัย

แต่เวลาค้นคว้าๆ ถ้าบวชมาเป็นพระแล้วนี่ เป็นสมมุติสงฆ์ เราพยายามค้นคว้าหาใจของเรา เห็นไหม ถ้าค้นคว้าหาใจของเรา มันวิธีการๆ ดูให้รู้ๆ ครูบาอาจารย์ท่านพยายามวางข้อวัตรปฏิบัติให้เราฝึกหัด เป็นเครื่องอยู่ เวลาของเราจิตใจของเรา ถ้าจิตใจเราสงบร่มเย็นแล้วมาบวชเป็นพระเราก็ร่มเย็นเป็นสุขนะ จิตใจของเราเวลานี้เวลากิเลสมันพองตัวขึ้นมา เห็นไหม เป็นพระเหมือนกัน แต่จิตใจมันเราร้อน เวลาจิตใจนี้จิตใจมันเอาอะไรเป็นที่อยู่ เราบวชเป็นพระ พระบวชมานี้เห็นไหม มีบริวาร ๘ แล้วเรานุ่งห่มธงชัยพระอรหันต์ ผ้าจีวรเป็นธงชัยของพระอรหันต์ เรานุ่งห่มธงชัยพระอรหันต์แต่จิตใจของเราเป็นอะไร จิตใจของเรามันมีความทุกข์ยากมากน้อยแค่ไหน

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม เราจะแสวงหาข้อเท็จจริงในใจของเรา ถ้าเราจะแสวงหาข้อเท็จจริงในใจของเรา มันต้องมีเครื่องอยู่ใจ จิตใจถ้ามันมีเครื่องอยู่ๆ นี่ ร่างกายนี้มันอาศัยปัจจัย ๔ อาศัยบริวาร ๘ แต่เวลาจิตใจ จิตใจมันอาศัยอะไร ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมๆ นะ ท่านถึงมีข้อวัตร วัดไหนที่มีข้อวัตรปฏิบัติ เห็นไหม ถ้ามีข้อวัตรปฏิบัตินะ วัดนั้นวัด

ไม่ร้าง นี่ไปดูสิ วัดที่เขาไม่มีชื่อวัดนะ วัดมันร้าง ตั้งแต่เข้าประตูไปมันสกปรก มันรกไปหมด รกชัฏไปหมด แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ ท่านเหยียบเข้าประตูวัดเข้าไปนี่ท่านจะรู้เลยว่า วัดนี้เป็นวัดร้างหรือไม่ร้าง

ถ้าวัดร้าง เห็นไหม พระเต็มวัดเลย แต่มันไม่เคย ไม่มีกิจกรรม ดูมา ธรรมและวินัยของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นเป็นคนรื้อฟื้น ขึ้นมา นี่ชักผ้าโยงผ้าอะไรต่างๆ หลวงปู่มั่นเป็นคนรื้อฟื้นขึ้นมา โยงผ้า สู่ผ้านี้มันมีอยู่ในวินัย มุข มันอยู่ในเอกเทศ มันมีทั้งนั้นแหละ มันมีแต่คนทำทำอย่างไร แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่ มั่นท่านรื้อฟื้นของท่านขึ้นมา รื้อฟื้นขึ้นมา

ครูบาอาจารย์เวลาท่านประพฤติปฏิบัติมา เราสืบทอดกันมาๆ มันมีที่ไปที่ไป มันไม่มี ใครรอดอุตริ ไม่มีใครมีความสามารถ ไม่มีใครมีความรู้ ไม่มีใครมีอนาคตตั้งสัจญาณเอามาจาก ไหน ขอให้ทำ ขอให้ทำตามครูบาอาจารย์ ขอให้ทำตามที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฟื้นฟูมานี้ ท่านมีอำนาจของท่าน ท่านมีวาสนาของท่าน ท่านถึงรื้อฟื้นของท่านขึ้นมา แล้วเราประพฤติ ปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม คนเวลาปฏิบัติมานี้ คนเราทุกซ์ๆ ยากๆ หัวใจเราร้อนกันทั้งนั้น

เวลาบวชเป็นพระขึ้นมาเห็นไหม อิมบุญใจ บวชมานี้พรรษาแรกๆ อู้ฮู้ มันจะมีความสุขมีความสงบของมันอยู่ มันยังอิมบุญของมัน แต่เวลาถ้าไม่มีธรรมและวินัยส่งเสริม ต่อเนื่องไปๆ มันจะเอาอะไรเป็นเครื่องอยู่ล่ะ แต่ถ้าเราจะส่งเสริมต่อเนื่องไปๆ ส่งเสริมด้วยความเพียรชอบ คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ เวลาโลกเขานี้ โลกเขาทำงานกันนี้ มุ่งหมายของเขาเขาทำงานของเขา เขาทุ่มเทของของเขาเพื่อ ผลตอบแทนของเขา

พระเรา พระเรานี้ทำงานของเราๆ เห็นไหม เวลาทางวิทยาศาสตร์เขาพูดเลยนี้ ลูกตุ้ม สังกะสี พระนี่เอาเปรียบสังกะสี ไม่ทำหน้าที่การงาน แต่เขาไม่เคยเห็นครูบาอาจารย์ของเราที่ ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง อดนอนผ่อนอาหารนี้ ตั้ง ๒๔ ชั่วโมง นั่งภาวนาทั้งวันทั้งคืน เวลาต่อสู้นะ เวลาทำงานขึ้นไปอาบเหงื่อต่างน้ำใครก็ทำได้นะ ให้นั่งเฉยๆ นิ่งไม่ได้ ให้นั่ง เฉยๆ เลย แล้วนั่งเฉยๆ เขานั่งเฉยๆ นิ่งเฉยๆ นี่กิริยาเฉยๆ แต่จริงๆ แล้วนี่เราค้นคว้าหาใจ ของเรา นั่งเฉยๆ จะสงบนิ่ง ค้นคว้าหาใจของเรา สิ่งของมันเลื่อนไหลอยู่นี้ พลังงานที่มันส่งออก อยู่นี้ ถ้าพลังงานที่ส่งออกอยู่นี้เห็นไหม ในการพิสูจน์ใจ

ในฤกษ์ซีไฟรเขาทำความสงบใจเข้ามา เขามีสมาธิของเขา ในฤกษ์ซีไฟรนะ ฤกษ์ซีไฟร เห็นไหม ถ้าทำสมาธิถ้าไม่มีสติปัญญามันก็ไม่มีสมาธิ เป็นสมาธิเฉยๆ สมาธิที่ไม่มีใคร

ควบคุมดูแล แต่เวลาของเรา เราฝึกหัดของเรา เราตั้งสติของเรา หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ พุทโธ พุทโธ ให้มันสงบระงับเข้ามา เวลานั้นจะสงบมันระงับเข้ามา มันมีฐานของมัน มันมีสติมีปัญญา มันมีจิตควบคุมดูแลของมัน ถ้ามันสงบขึ้นมามันก็มีสติมีปัญญาควบคุมดูแลเห็นไหม ถ้ามีสติปัญญาควบคุมดูแลขึ้นมา นี่ใจมันเป็นสมาธิสมาธิตรงนี้ใจ สมาธิที่ว่าเราเป็นสมาธิแล้วนี่เรารู้ว่าเราทำสมาธิ เราทำสมาธิขึ้นมาเป็นศีลสมาธิแล้วเราจะฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่เราฝึกหัดใช้ๆ มันเป็นปัญญาโลกๆ ใจ

เวลาทางโลกเขา เขาก็มีปัญหา เห็นไหม ดูลิ คนที่เขาทำหน้าที่การงานของเขา เขาก็มีเขาวนมีปัญญาของเขาเหมือนกัน แต่เขาวนปัญญาของเขา เขาทำหน้าที่การงานประจำโลก แต่สิ่งที่ความเป็นมนุษย์ เห็นไหม เราก็มีความคิดอย่างนั้นเหมือนกัน แต่เราตริกันในธรรมๆ เป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ เวลานั้นเป็นสมาธิแล้วมันสงบเข้ามาๆ มันเป็นสมาธิ เพราะมันคิดให้จบ มันคิดให้จบ คิดให้หยุด มันก็จบ

แต่หยุดแล้วจบแล้วนี่ เริ่มต้นฐานของมัน ฐานของภาวนามยปัญญาจะเกิดตรงไหน จะเกิดจากจิตที่มันสงบแล้ว เห็นไหม ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต ตามความเป็นจริง ถ้าจิตสงบๆ มันจะเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการแยกแยะๆ ผู้ที่เห็นปัญญาอย่างนี้ เขาจะเข้าใจได้ว่าพุทธศาสนานี้ก็ศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาอันนี้ที่มันเกิดขึ้นจากสมาธิ ปัญญาเกิดจากศีลสมาธิที่สงบระงับดีแล้ว ระงับดีแล้ว จิตสงบแล้ว พอจิตสงบดีแล้วมันเห็นสติปัญญาตามความเป็นจริง

พอเห็นสติปัญญาตามความเป็นจริงมันจะแยกแยะของมัน แยกแยะของมันด้วยพลังงานของมรรค พลังงานของมรรคมันคืออะไร ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ งานชอบ ธรรมๆ งานชอบธรรมของสงฆ์ งานชอบธรรมของใจ ใจที่มันจะรื้อค้น ใจที่มันจะสำรวจ ใจที่มันจะคายของมันออกนะ ใจที่มันจะคายปฏิสนธิจิตๆ จิตที่มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตที่มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แต่ปัจจุบันนี้มาเกิดเป็นเรานะ เกิดเป็นเราสถานะของเรามันครอบงำไว้

สถานะของมนุษย์ จิตปฏิสนธิ มันอยู่ในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ แล้วมันโดนครอบงำไว้โดยสถานะของมนุษย์ เวลาไปเกิดเป็นเทวดานี้มันก็โดนการครอบงำไว้โดยสถานะของเทวดา แล้วเวลาไปเกิดเป็นพรหม มันก็รับการครอบงำไว้ในสถานะของพรหม แล้วจิตอยู่ไหน จิตอยู่ไหน ค้นหาจิตกันไม่เจอ ไม่รู้จิตมันเป็นอย่างไร

แต่ของเราเนี่ย เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เห็นไหม ด้วยวาสนาของความเป็นมนุษย์ เห็นไหม

มนุษย์เรามีอายุขัยของมนุษย์ไฉน แล้วเวลาทำความผิดพลาดสิ่งใดไป ทำความผิดพลาดในปัจจุบัน นี่มันเป็นปัจจุบัน แล้วผลของกรรมมันอยู่ไหนนะ ผลของกรรมมันก็ลงสู่จิต ลงสู่ปฏิสนธิจิต ลงสู่ฐาน แต่การกระทำใครทำ เราทำ เราเป็นคนทำกรรม กรรมนี้มันก็ย่อยสลายลงไปสู่ฐานนะ เวลาตายไปจิตมันถึงมีเวรมีกรรมไฉน

จะนั้นสถานะของความเป็นมนุษย์นี้ เห็นไหม เราก็ว่าตริกในธรรมๆ เก่ง! ถ้าศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เก่งมาก รู้มาก อยากจะวิเคราะห์วิัจัยธรรมะด้วยทั้งนั้นนะ พูดปากเปียกปากแฉะ เวลาคุยกันนะน้ำลายแตกฟองเลย ธรรมะหมากัดกัน มันจะกัดกัน มันจะโต้แย้งกัน แต่มันไม่เป็นจริง ถ้ามันเป็นจริง เห็นไหม อยู่กับครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติท่านจะสงบระงับเข้ามา รักษาความสงบนะ ถ้ามันฟังชาน ถ้ามันมีสิ่งใดกระทบนะ มันจะคายออก แล้วการรักษาจิตที่สงบรักษาได้ยาก รักษาได้ยากเพราะมันละเอียดอ่อนละเอียดลึกซึ้งจนเราจะไม่รู้จะรักษาอย่างไร

แต่เพราะมีครูบาอาจารย์ท่านเคยเลื่อม เวลาใครได้สมาธิแล้วมันจะเลื่อมออกมา เวลาเลื่อมออกมาแล้วนี่ท่านพยายามรักษาเข้าไป พยายามทำ มีความชำนาญ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ถ้าเรามีสติมีปัญญาด้วยการตรวจสอบ ด้วยการรักษา พอดด้วยการรักษาขึ้นมา เห็นไหม เรายังรักษาเหตุตลอด ถ้ารักษาเหตุตลอดก็เหมือนสิ่งภาชนะต่างๆ ที่เราควบคุมดูแลความรู้สึกอันนี้ ถ้าเราควบคุมดูแลความรู้สึกอันนี้ ความรู้สึกอันนี้มันอยู่ในการควบคุมของสติ อยู่ในการควบคุมปัญญา อยู่ในการควบคุมของพุทธโธ มันจะไปไหนเรายึดพุทธโธไว้ มันจะไปไหน เราพยายามนี้กพุทธโธไว้ มันจะเลื่อมไปไหนเรื่องของมัน เรายึดพุทธโธไว้ แล้วเราเห็นความเลื่อมแล้วเราเห็นความเจริญ ถ้าเราผิดพลาดพลังไปพลังเปลอ มันจะเลื่อมหมด ถ้าเราไม่ได้รับการรักษาด้วยความละเอียดรอบคอบมันก็เลื่อม แล้วเลื่อมเวลามันจะฟื้นฟูขึ้นมามันทุกข์มันยากมาก

ที่นี้พอมันเลื่อมแล้วมันเจริญขึ้นมา มันเข็ดขยาด พอมันเข็ดขยาดขึ้นมา เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราท่านจะสงบเสงี่ยม ท่านจะอ่อนน้อมถ่อมตน คำว่าอ่อนน้อมถ่อมตนคือเอาตัวรอดใจ ไม่มองจากลำหยาญ ไม่กล้าหาญกับกิเลส ไม่กล้าหาญกับโลก ไม่มองอาจขึ้นไปเผชิญหน้ากับใคร เพื่อจะให้จิตใจเราเลื่อมสภาพ จิตใจของเรามันรักษายาก ใครจะเก่งใครจะกล้านั้นมันเรื่องของเขา เราอ่อนน้อมถ่อมตน เราหลบเราหลีกเลี่ยง หลบหลีกเลี่ยงอะไร หลบหลีกเลี่ยงเพื่อรักษาใจของตน หลบหลีกเลี่ยงเพื่อจะรักษาสังขารในใจนี้ให้มันเจริญงอกงามขึ้นมา แล้วพอมันเจริญงอกงามขึ้นมา เห็นไหม รักษาอย่างนี้ การรักษาอย่างนี้ มันถึงว่าการรักษาจิตไม่ให้เลื่อม

นี้เวลาภาวนาไป การรักษาจิตไม่ให้เลื่อม เห็นไหม เวลาดูให้รู้ๆ เขาดูให้รู้เพื่อข้อวัตรปฏิบัติ ดูให้รู้เป็นประเพณีวัฒนธรรม ดูให้รู้เพื่อเราจะเข้ากับสังคมได้ ดูให้รู้นะมันรู้แค่

ภายนอก ทำให้เป็นต่างหากมันยากกว่าดูให้รู้ แต่ถ้าไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องอยู่เลย ไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องดำเนินเลยนี้ ล้มลุกคลุกคลาน คึกขามา ๙ ประโยค ๑๐๐ ประโยคมันก็คึกขามาอย่างนั้นนะ คึกขามาแล้วมันก็ทำอะไรไม่เป็นหรอก

แต่คนทำเป็น ๆ มันทำเป็นที่ไหน มันทำเป็นในใจอันนี้ไง มันทำเป็นแบบครูบาอาจารย์ของเราไง คึกขามา ดูให้รู้ ดูให้รู้เป็นแนวทาง พอเป็นแนวทางแล้วเราเป็นวิธีการปฏิบัติ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาะ ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบเข้ามาะ มันจะเห็นจริงใจ ขอให้จิตสงบเท่านั้นละ ถ้าจิตสงบแล้วนะจิตใจมันยอมรับ จิตใจถ้ามันยอมรับธรรมวินัย โอ๊ย มีความสุข จิตใจที่ยอมรับธรรมวินัยนะ ธรรมวินัยนี้เชิดชูสูงส่งมาก ชีวิตนี้ไม่มีค่าเลยนะ

ชีวิตมีแต่ความทุกข์ความยาก ชีวิตนี้มีแต่ความสับสน แต่ศีล สมาธิ ปัญญา มันประเสริฐ ประเสริฐ ๆ ตรงไหน ประเสริฐทำให้จิตสงบ ไม่มีความทุกข์ จิตสงบแล้วแว้งว่าง ว่างมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข

เวลาเสื่อมมานี้ะไฟทั้งนั้นเลยนะ ไฟเผาเผาทั้งนั้นเลย เวลาไฟมันเผาเผาเรา ก็ต้องเอาตบะธรรมสู้กับมันไง ศีล สมาธิ ปัญญา ข้อวัตรปฏิบัตินี้เหมือนไฟ เอาไฟเล่นกับไฟ ไฟนี้เป็นธรรม เห็นไหม เสร็จสักธรรมนี้ก็ไปเผาเผาความเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากเวลามันสงบตัวลงนะ โอ๊ย มันมีแต่ความสุขนะ ฉะนั้นถ้ามันมีแต่ความสุข เห็นไหม มันเป็นพยานยืนยันกลางหัวใจ พอมันเป็นพยานยืนยันกลางหัวใจนี้ สิ่งใดมันจะทำให้จิตใจนี้อ่อนแอ มันมีสิ่งใดที่จะทำให้จิตใจนี้ล้มลุกคลุกคลาน

ฉะนั้นครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เติบงกรม นั่งสมาธิภาวนา เคี้ยวเพชร เคี้ยวเพชรนิลจินดา เคี้ยวเหล็กหมัด ทำสิ่งใดก็ทำได้เพราะมันเห็นคุณค่าไง พอเห็นคุณค่ามันทำของมัน เห็นไหม ถ้ามันทำได้ขนาดนี้ จิตรักษาจิตไว้ได้ รักษาจิตไว้ได้ เห็นไหม ฝึกหัดใช้ปัญญา ๆ นี้ดูให้รู้ ดูให้รู้มาเพื่อประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัตินี้เป็นวิธีการ คึกขามาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นวิธีการทั้งนั้น

ครูบาอาจารย์ของเราท่านมอบมาให้ “จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ” จากใจของครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านเห็นกิเลสของท่าน ท่านสมบุกสมบันกับกิเลสของท่าน ท่านรู้ ท่านรู้ว่ามันทุกซ์ขนาดไหน ครูบาอาจารย์ที่ท่านเคี้ยวกิเลสมาแต่ละองค์นะ กิเลสนะเคี้ยวเหล็กเลยนะ มันต้องทุ้มเทกันขนาดไหน แล้วมันทำจริงจังขนาดไหน มันทำจริงจังขนาดไหนมันถึงจะได้เห็นกิเลส มันทำจริงจังขนาดไหนมันถึงจะเคี้ยวกิเลสของมันนะ ทำลายกิเลสนะตายต่อหน้า

จะนั่นเวลาที่มันทุกข์มันยากขนาดนี้ เห็นไหม จากใจดวงหนึ่ง จากใจดวงนั้น จากใจดวงที่ประพฤติปฏิบัติมา จากใจที่ทุกข์ๆ ยากๆ มา แต่ทุกข์ยากมาทุกข์ยากมาเป็นความเพียรชอบ ความเพียรชอบ ความวิริยะ ความอุตสาหะ ทุกข์ยากมาเพื่อพ้นจากทุกข์ ทุกข์ยากเพื่อจะผ่านพ้นมันไป ไม่ใช่ทุกข์ยากเพื่อความจำนน ไม่ใช่ทุกข์ยากเพราะไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่ใช่ทุกข์ยากเพราะว่าเป็นทุกข์ ทุกข์นิยม ไม่ใช่! ทุกข์ยากเพราะเป็นความจริง ถ้าเราไม่เอาความจริงเข้าไปเผชิญกับความจริงมันจะไปเอาความจริงมาจากไหน มันก็ต้องเอาความจริงเข้าไปเผชิญกับความจริงมันถึงจะผ่านความทุกข์ยากอันนั้นไป

ถ้ามันผ่านความทุกข์ยากอันนั้นไป เห็นไหม เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วมันถึงจะเป็นประโยชน์กับเราไง เป็นประโยชน์กับในใจดวงนั้นไง ฉะนั้นดูให้รู้ ดูให้รู้ ดูเพื่อประพฤติปฏิบัติ ดูให้เป็นสัจจะความจริงของเรา อย่าดูด้วยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ดูด้วยกิเลสมันก็พลิกแพลงนะ ดูด้วยกิเลสมันก็ดูมาเพื่อกิเลส เพื่อให้มันฟูขึ้นมา เพื่อให้มันพองขึ้นมาไง แต่ถ้าดูเพื่อประพฤติปฏิบัตินะ ดูแล้วมันลงใจ เห็นไหม ครูบาอาจารย์เราลงใจนะ ลงใจครูบาอาจารย์มันลงหมดนะ พอลงหมดแล้ว สิ่งใดที่มันฟังแล้วเป็นประโยชน์นะ

แต่ถ้ามันดูแล้วไม่ลงใจ หลวงตาท่านบอกว่า หม่าบ้า มันมีพระกรรมฐานกลุ่มหนึ่งไง นี่เอาธรรมวินัยของครูบาอาจารย์มาล้อเล่น มาล้อเล่นมาพลิกแพลงนะ ท่านบอกว่าไอ้พวกนั้นนะ ไอ้พวกหม่าบ้า หม่าบ้านะ เวลาทางมันตกลแล้วน้ำลายมันฟูมปากนะ มันกัดหมดเลย หม่าบ้ามันไม่เคยไว้ใครเลย เจ้าของมันก็กัด นี่ก็เหมือนกัน กัดธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าไง หลวงตาท่านเห็น ท่านพูดบ่อย “ไอ้พวกหม่าบ้า” เคี้ยวกลืนกินหมดเลย

แต่ถ้าเราดูด้วยธรรม ดูแล้วศึกษา มันต้องมีเหตุมีผลในเหตุ นั้น ไม่มีเหตุไม่มีผลครูบาอาจารย์ท่านไม่พาทำหอก ทำสิ่งใดที่ไม่มีผลตอบแทน ทำด้วยความสุญญเปล่า หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอรหันต์ ท่านเป็นผู้รู้แจ้ง ท่านจะไม่พาพวกเราทำสิ่งที่ไม่ใช่เหตุไม่มีผล แต่จิตใจของพวกเรานั้นไม่ยอมลง ถ้าจิตใจของเรานั้นยอมลง ทำให้มันจริงขึ้นมาสิ ถ้ามันทำจริงขึ้นมาซะ แล้วถึงที่สุดแล้วถ้ามันไม่มีผลไง หลวงตาท่านพูดบ่อย “ถ้าทำแล้วไม่มีผล ท่านจะพาเราไปฟ้องพระพุทธเจ้า” แต่ความเป็นจริงเพราะพวกเราทำกันไม่ได้ ถ้าพวกเราทำได้ เห็นไหม ดูศึกษาแล้วเอามาเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติให้เป็นแนวทาง แนวทางของเราเพื่อจะเอาความจริงของเรา

ถ้าเป็นความจริงของเรา เห็นไหม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เราจะไม่สงสัยสิ่งใดเลย เราจะรู้แจ้งแทงตลอดทั้งหมด แล้วจากใจดวงที่มันรู้แจ้ง จากใจดวงที่มันมีคุณธรรม มันสามารถเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นศาสนทายาทต่อเติมอายุขัยของศาสนาต่อเนื่องกันไป ให้คนได้

ฟังพาศัยไฉน นี่ธรรมทายาท ธรรมทายาท ครูบาอาจารย์ท่านหวังตรงนี้มากนะ หวังธรรม
ทายาท ทายาทโดยธรรม เอวัง